

Религията, политиката и науката като фактори за човешкото развитие

Религията е от ключово значение за социализацията на човека. Посредством елементите на религиозния мироглед човек изгражда своя собствен мироглед. Разбира се, в случая не разглеждаме религията като вероизповедание или като набор от възприемането и изпълнението на определени тайнства, а като източник на основни за човешкия мироглед понятия като справедливост, свобода, равнопоставеност и т.н..

Религията не само изгражда дефинициите на гореспоменатите понятия, но формира връзката и взаимодействието между тях. Религията е един от източниците за формиране на личния мироглед на човека. Тя разполага със завършени отговори на редица въпроси, които са извън възможностите на политиката и науката. Религията, политиката и науката се събират в една точка и тази точка е човекът. Умението на човека да се докосне едновременно до ценностите на религията, до резултатите на политиката и до постиженията на науката е основанието той да бъде оформен индивид, със собствен разум, мисъл и воля.

Разум, мисъл и воля са явления с многоизмерен характер. Те са характерни за човека, създаден от Бог по негов образ и подобие. Чрез политиката разумът, мисълта и волята могат да придобият обществен обхват и да носят резултати, които са полезни за всички хора. Политиката изгражда и поддържа трайните връзки между хората и техните общности, без нея личността трудно би могла да разгърне своите способности и да живее ефективно в среда от себеподобни. Значимата функция на науката е свързана с осъзнаването на изключителната роля, която имат разумът, мисълта и волята. Повишаването на равнищата на това осъзнаване повишава полезността на тези характеристики за всички човешки общности.

Религията, по начина, по който я разглеждаме, е основа на нещата, от които личността се нуждае по време на своя живот. Без религията не би могло да има нито духовно развитие на човека като индивид, нито духовно развитие на общностите, което е задължително, за да бъде гарантирана хуманността и неприкосновеността на естествената човешка природа.

В тази природа са заложени определени умения, определен потенциал, който подлежи на развитие. На индивида е осигурен потенциал за развитие, дадени са му средствата, чрез които да използва този потенциал, за да бъде полезен на себе си и на своите себеподобни. Той е ограничен във възможностите си, но пълното разгръщане на потенциала би разкрило пред човека несравними измерения за осъществяването си като най-висша форма на земен живот и като единствено духовно същество в живата природа.

Това осъществяване е възможно само в общност от себеподобни. Изолирайки се от общността, човекът не само свежда до минимум възможността да развие своя потенциал. Извън общността той е лишен от способността да оцени базовите явления за реализирането на своя потенциал и самоосъществяване. Разумът, справедливостта и свободата съществуват реално само тогава, когато са едновременно характеристики и на човека, и на общността. Източник на разума, справедливостта и свободата е религията, чрез политиката те стават

общочовешко достойствие, а чрез науката засилват значението си и подпомагат човешкото самоосъществяване.

Човекът се нуждае от човека, за да може да бъде човек. Той може да бъде човек само сред хората. Извън тази заобикаляща го среда, той не би могъл да опознае своя потенциал и възможности за развитие, нито пък да достигне до средствата за осъществяване на развитието. Заложбите за развитие, с които личността разполага, са нейни индивидуални характеристики, но тяхното разгръщане може да бъде осъществено само в общността.

Тъй като е носител на разум, по природа свободен и справедливостта е достъпна за него, човекът е способен на свой начин на живот, на свои собствени решения и на свой собствен избор. Всичко това обаче не може да направи от него едно напълно завършено и самодостатъчно цяло. Общуването във всичките му форми и своеобразни проявления преодолява тази невъзможност, а преодоляването става с намиране мястото на човека в общността.

В рамките на общността хората взаимодействат помежду си. Ако разумът, справедливостта и свободата не се утвърдят като водещи и трайни характеристики на общността, те постепенно престават да бъдат важни ценности и в поведението на отделния човек. Така се губи хармонията между хората в рамките на общността, както и хармонията между човека и общността. Общността се атомизира и постепенно се превръща в обикновен агрегат от индивиди, които просто преследват своите егоистични интереси. В такава общност реално липсва публично пространство, защото няма комуникация или в най-добрия случай тя е с много ниско качество и индивидите я осъществяват поради моментни позиции и длъжности, които временно изпълняват. Това логично води до нестабилни общности, които не са креативни и които не могат да бъдат полезни на хората, които са техни членове, а и самите хора са лишени от възможността да бъдат полезни на своите общности.

Религията, политиката и науката намират своята пресечна точка в човешката природа. Не е чудно, че сред привържениците на т.нар. социално инженерство има функционери и философи-марксиста, които са осъзнали необходимостта от създаването на „нов човек“, който е далеч от естествената човешка природа и естествените човешки добродетели. В не по-малка степен могат да бъдат критикувани и привържениците на другата крайност, привържениците на разбирането за човека като свободен индивид, който не се нуждае от общност.

При социалното инженерство човекът бива обезличен и подчинен на общността, която по същество е социален затвор. Личността е напълно обезсилена и лишена от възможността да използва своя потенциал и да се развива. При схващането за човека като независим от общността индивид, личността също е лишена от тази възможност, защото може да се развива благоприятно само в общност, която носи същите характеристики.

Разум, справедливост, мисъл, воля, свобода са естествените човешки характеристики. Религията, политиката и науката са естествените основания за човешкото развитие, а общността е теренът за реализиране на човешкия потенциал и на човешкото самоосъществяване.

Евгени Кръстев – политолог; юни 2010 година